

KURJER

BIAŁOSTOK

ORGAN ZIEMI WOJEWÓDZTWA BIAŁOSTOCKIEGO

Wychodzi codziennie zrana oprócz dni poświęconych

Numer pojedynczy 20 marek

Prenumerata wynosi: miesięcznie 400 mk. Prenumeratę i ogłoszenia przyjmują: Administracja od godz. 9 do 2 i od 5 do 7 oraz Polska hurtownia gazet p. Brzostowskiej przy kościele.

Redakcja i Administracja: ULICA LEONOWA Nr. 1.
Biuro drukarskie przyjmuje od g. 1 do 5 i od g. 6 do 7 w.

Cena ogłoszeń: za pierwszą kolumnę przed tekstem 100 mk. w tygodniu 200 mk., za tekstem 75 mk. Nekrologia 50 mk. Drobne po 50 mk. za wyraz, dla poszukujących pracy 5 mk. Ogłoszenia zagraniczne o 100 procent drożej.

„Przegląd Wszchpolski”

Stopy graniczne, jakie postawili zaborcy na naszej ziemi, oddzielając od siebie synów jednej Matki, podając Polakom trybem najzupierniej odrębnym ustrojem państwowym, które dawały przedewszystkiem do wytworzenia poczucia narodowości, do zaprzestania nacjonalizmu, do tego szeregów prawdziwego przywiązania do kraju ojczystego, — te stopy graniczne nie mogły jednak nigdy rozdzielić ducha polskiego, nie mogły nakazać i gnemu zostać Rosjaninem, drugiemu Austriakiem, trzeciemu — Prusakami. W sercach naszych ojców i dziadów palił się ten nigdy nie wygasający ogień głębokiego przywiązania do ziemi ukochanej, goziła jasnym płomieniem tęsknota za wolnością, a wyrazem tego były szlachetne pury, zmierzające do osiągnięcia wymarzonego celu, do wywalczenia sobie praw narodu wolnego.

Wszakże w jednej dziedzinie było dużo zaniechania, był po prostu rozstrój, a chodzi tu o dziedzinę, naszej myśli politycznej. Dziwić się, co prawda temu nie można, ponieważ wszelka akcja polityczna była niedozwolona, surowo ścigała przez władze zaborcze, a nawet wręcz poczytywała za zdradę stanu. Trudno, aby w takich warunkach rozwijała się jakaś myśl polityczna, aby mogła się ona krystalizować.

A jednak odczuwano żywo potrzebę jakiejś akcji, aby nie pozwolić społeczeństwu we wszystkich trzech zaborach zasklebiać się w ich życiu codziennym, aby nie pozwalać nasycać obłą państwowością, jej formami, jej sposobem życia, oraz rozwoju. Ponieważ zaczęło zakradać się wśród przodujących nawet warstw pewne zubożenie, chęć kompromisu z zaborcami, potulił ugodę, trzeba było „szarpanąć za trz wia i zatargać”, jak mawia Słowacki, trzeba było rzucić Polakom w twarz zaborców hasła, które mogły porwać ich wszystkich, zaprzężyć do wspólnego warsztatu pracy wedle jednego dla wszystkich programu.

Takim hasłem mógł być tylko nacjonalizm, t. j. uświadomienie sobie i ciągle swej polskości, swej wsobności i dążenia do realizowania jej mimo kordonów, nie dzielących. Było to zatem niejako budzenie z pewnego odetwierdzenia, straż nad poczuciem najdroższym dla każdego, nad jego przywiązaniem serdecznym do ziemi ojczystej. W tym właśnie celu powstała z końcem 1894 roku w Warszawie, w tajnej podówczas organizacji narodowej projekt powołania do życia pisma, omawiającego zagadnienia narodowe całej Polski. Projekto-dawcą był p. Roman Dmowski, który swój zamiar zaraz w roku następnym wprowadził w czyn, obejmując we Lwowie. „Przegląd Wschpolski”. Od początku 1896 roku przybywa do pomocy. Jan Popławski i odtąd pismem tem kierują kolejno ci dwaj dziela, cze którzy skupiają koło siebie całe zastępy wybitnych współpracowników, ludzi idei, rozu-

miejąc wprost niezbędną rozbudzenia i wytknięcia dróg myśli narodowej, obejmującej całą Polskę. Staje również do pracy jeszcze trzeci wychowawca narodu Zygmunt Balicki, a ci wszyscy mężowie swą wybitną indywidualnością, twórczą pracą i rozległym horyzontem myśli potrafili stworzyć rzecz wielką, otrwali, umieli wypowiedzieć walce zaborczych najezdców, a jednoczyć wszystkich Polaków z trzech zaborów pod jednym szczytnym hasłem: „salus Rei publicae suprema lex”.

„Przegląd Wschpolski” rozrastał się, zyskiwał coraz bardziej na poczytności i nie było wybitniejszego patrioty, któryby nie czerpał z tego źródła polskości. W r. 1897 drukują on program stronnictwa, który podlega rewizji jeszcze raz w r. 1903, tworząc potężny obóz narodowej demokracji, obejmujący całą Polskę, bez różnicy zaborów i propagujący wyraźnie ha-

śle narodowościowe, obóz, który odniósł rzetelny tryumf po ostatniej wojnie i którego hasła, dostosowane do gruntu, biorą również górę w innych krajach. W tym miesiącu wznowiono wydawnictwo „Przeglądu Wschpolskiego”, który został zamknięty w 1905 roku. Ukazał się pierwszy numer wznowionego wydawnictwa doskonałego pod względem treści i bogactwa zdrowych a dla każdego niezbędnych myśli, oraz pojęć, i powinien znaleźć się w domu Polaka, chcącego trzymać rękę na pulsie życia politycznego i spraw narodowych. Daje powieścić, że w pierwszym numerze widać nazwiska tak wybitnych mężów stanu i pisarzy narodowych, jak Dmowski, dr. St. Głabiński, dr. B. Winiarski, dr. B. Marchlewski, prof. Taylor, dr. St. Kozicki, który jest zarazem redaktorem. — Redakcja i Administracja Poznań, św. Marcin 65.

TELEGRAMY.

Orzeczenie p. Panafieu.

WARSZAWA, 25.1. (tel. wł.) Wobec wiadomości, jakie się zjawiały w niektórych pismach, że Poincaré w mowie swojej nie wspominał o Polsce i wysuwania z tego niesłusznym wniosków, Ministerstwo Spraw Zagranicznych komunikuje, że 24 b. m. p. Panafieu w imieniu swego rządu złożył Skirmuntowi oświadczenie, że Polska może być pewna, iż jest dla Francji szczególnie drogim sprzymierzeńcem. Panafieu podkreślił, że opóźnienie podpisania umów zawartych przed rokiem w najmniejszym stopniu nie wpływa na stosunek rządu francuskiego do Polski.

Z Komisji Sejmowych.

Obrady nad sprawą szkolną.

WARSZAWA, 25.1. (tel. wł.) Na posiedzeniu Komisji Konstytucyjnej obradowano nad zakresem działania ministerstwa oświaty. Ponieważ sprawy szkolne są rozdzielone pomiędzy ministerstwo kolei i

spraw wojskowych i t. d. ks. Lutskiowski domagał się przekazania ministerstwu oświaty wszelkiego szkolnictwa dla młodzieży do lat 17. Wniosek nie uzyskał większości.

Sprawa zakładania kursów.

WARSZAWA, 25.1. (tel. wł.) Na posiedzeniu Komisji oświatowej omawiano sprawę zakładania kursów dla dorosłych i bibliotek. W czasie omawiania artykułu 4 przyszło do głosu. Projekt rządowy wspomina, że związki komunalne mogą, a nie muszą organizować te instytucje na ządanie 30 mieszkań-

ców. Socjaliści i „Wyzwoleńcy” domagali się wprowadzenia przymusu dla związków komunalnych. Chodziło im bowiem o to, że związki komunalne są w ich rękach i że przez kurs mogłyby prowadzić agitację. Kiedy żądania ich zostały odrzucone, opuścili salę dekompletując posiedzenie.

Debata nad repatriacją.

WARSZAWA, 25.1. (tel. wł.) W Komisji Opieki Społecznej prowadzono debaty nad repatriacją. Posł Działowski, która niedawno wróciła z Rosji przedstawia oplakany stan repatriantów, a szczególnie dzieci. Komisja postanowiła odbyć specjalne posiedzenie na którym omówi opiekę nad dziećmi. Wysłano projekt wydawania co 2 tygodnie biuletynów dla informowania repatriantów i

poszukiwania zaginionych. Co do akcji p. Grabskiego Komisja uchwaliła jednomyślnie, iż przyjmuje do wiadomości oświadczenie Grabskiego o odpowiedzialności w zarządzeniach poprawiania dolni repatriantów i zwraca rząd aby zarządził dochodzenia śledcze kto był winnym nieporządków i braków w akcji repatriacyjnej i winnych ponieść do odpowiedzialności.

Obrady nad monopolem tytułowym.

WARSZAWA, 25.1. (tel. wł.) Komisja skarbowo-budżetowa obradowała w dalszym ciągu nad monopolem tytułowym. M. Michalski utrzymywał, że państwo osiąga większe dochody z monopolu, aniżeli z akcyzy, że dochód z monopolu został wstawiony do budżetu i że przez odrzucenie monopolu powstanie w budżecie luka. Posł Wierzbicki Z. L. N. dowodzi, że niedobory w budżecie może pokryć akcyza od tytoniu.

Stawia za przykład Niemcy, gdzie akcyza dawała większe dochody niż monopol w Austrii. Odrzucał onanie tytułu w Anglii dawało tyle, co monopol we Francji, a gdz w latach 1918 — 1920 podatkowo podatków, akcyza dawała dwa razy tyle w Anglii, co monopol we Francji. Projekt monopolu upadł w Niemczech w 1919 r. Głównym za nim socjal-demokr. i centrowcy. Dalszy ciąg debat jutro.

Wydzierżawianie gruntów.

WARSZAWA, 25.1. (tel. wł.) Według ustawy z 19-go marca 1920 r., grunta, których właściciele sami nie uprawiają, muszą być wydzierżawione. Niebawem wyjdzie rozporządzenie wykonawcze min. rolnictwa, które pozwala ustawę wykonywać także na Kresach.

Posł Stefan Dąbrowski.

WARSZAWA, 25.1. (tel. wł.) Na miejsce ks. posła Malin skiego, wchodzi do Sejmu do grupy posł. Dubanowicza, poseł Stefan Dąbrowski.

P. Curie—Skłodowska.

PARYŻ, 25.1. (tel. własny) Akademia medyczna w Paryżu desygnowała p. Curie—Skłodowska, jako kandydatkę na członka akademii.

Pogrzeb papieża.

RZYM, 25.1. (tel. własny) Pogrzeb papieża odbędzie się w środę, dnia 1-go lutego.

Kardynał Mercie Papieżem?

RZYM, 24.1. (tel. wł.) Pisma donoszą z Rzymu, że największe szanse jako kandydat na Papieża ma belgijski kardynał Mercie.

Wiadomości polityczne.

Wyjazd kardynałów polskich do Rzymu. We wtorek o g. 9 m. 50, wyjechali do Rzymu kardynałowie Kskowski i Dalbor, w celu wzięcia udziału w pogrzebie zmarłego papieża i wyborze nowego. Kardynałom towarzyszyli J. E. ks. Kakowski — kanclerz kurji metropolitalnej prałat ks. Aleksander Fejkiel, J. E. ks. Dalbor — sekretarz i kapelan osobisty ks. Zakrzewski.

Przedstawiciele Francji na konferencję w Genewie.

PARYŻ, 25.1. (tel. wł.) Przedstawicielami Francji na konferencji genewskiej będą Leon Bourgeois i Viviani.

Sprawa Dalekiego Wschodu.

LONDYN, 24.1. (tel. własny) Donoszą urzędownie, że władze angielskie w sprawie Dalekiego Wschodu posunęły się tak dalece, że Lord Curzon mógł przystąpić do opracowania noty angielskiej w której ustala warunki Wielkiej Brytanii.

Bojkot Anglii.

LONDYN, 25.1. (tel. wł.) Z Kairu donoszą, że ogłoszono ten manifest egipskiego komitetu narodowego wzywający do bojkotu wobec Anglii, który jedynie zmusi Anglię do uznania praw egipskich. Władze angielskie zarządziły aresztowanie członków komitetu i skofskowały „zienniki, które manifest zamieściły.

Ameryka a rząd sowieński.

LONDYN, 25.1. (tel. wł.) „Times” donosi z Waszyngtonu, że Ameryka nie zgadza się na udział w konferencji, a rząd Stanów Zjednoczonych jest w dalszym ciągu przeciwny jakiegokolwiek uznaniu sowieński.

Giełda.

WARSZAWA, 24.1. (tel. wł.) W dniu dzisiejszym na giełdzie urzędowej notowania były następujące:

Dolary	3.400
Franki franc.	271
Ponty szterl.	142 0
Marki niem.	16 50

Wyjazd nastąpił z dworca głównego od strony Alei Jeruzolimskich, przyczem w saponie recepcyjnym dworca zgromadziło się duchowieństwo warszawskie na uroczyste pożegnanie odjeżdżających dostojników Kościoła.

Kondolencja ludu Śląskiego z powodu zgonu Papieża. Z powodu zgonu ję. Świętobł. Papięza Benedykta XV rezes N. R. Lud. G. Śląsku wysłał do nacjusza p. piaskiego w Warszawie, imieniem ludności polskiej: G. Śląsku, telegram z wyrazami współczucia.

Pośmiertne formalności w Watykanie. Komnata Papieska zostaje opróżniona i pieczętowana. Sekretariat zajął się wysyłaniem swąd miedzi o śmierci papieża do rządów państw obcych i przedstawicieli świata dyplomatycznego.

Akcja kobiet małopolskich w zbiorce złota i srebra. Narodowa Organizacja Kobiet, Zjednoczenie Polsko-Chrześcijańskiej Organizacji Kobiet i Katolicki Związek Kobiet z Lwowa, w imieniu własnym i zjednoczonych w tych 3 związkach, 40 zrzeszeń małopolskich nadesłały na ręce pana ministra skarbu pismo zawiadomienie, o podjęciu przez polskie kobiety w całej Małopolsce na szerszą skalę zakrojonej akcji zbioru złota i srebra na podkład polskiej waluty. Pan minister skarbu zaprosił delegację 3 związków kobiet w Małopolsce, do przyjazdu do Warszawy i obejrzenia na miejscu dotychczasowych darów na skarb narodowy złożonych, oraz do zapoznania się ze sposobem przechowywania i kontroli.

Sprawa Jaworzyny. Poseł Andrzej Hunka w imieniu swoim „Si vas” protestuje przeciwko decydowaniu sprawy Jaworzyny przez Benesa, twierdząc, że sprawę tę, jako obchodzącą blisko słowaków, powinien przeprowadzać minister dla Słowaczyny.

Fałsz żydowski. Rabini ortodoksyjscy dzień pokuty z powodu strasznego położenia żydów w Rosji. Rabini wzywają żydów całego świata do odprawiania modłów ponieważ bolszewicki rząd zabronił żydom uczęszczania do chederów i uczenia talmudu tury.

Na śladach propagandy bolsz. w Małopolsce. Dnia 23 b. m. aresztowano we Lwowie Grzegorza Rybaka, absolwenta gimn., który skazany był poprzednio na 10 mies. więzienia, karę jednak umorzono aresztem siedzącym. Rybak w ostatnich dniach po wyjściu z więzienia prowadził na ul. agitację komunistyczną i wysłał ze Lwowa aż do Gdańska, jako emisariuszkę pewną pannę z bibułą poizszewicką, jednak policja gdańska aresztowała ową pannę i wskutek tego propaganda komunistyczna wysłała na jaw. Oprócz Rybaka aresztowano i jego siostrę, oraz inż. Petrowicza, uchodzącego we Lwowie za kupca, w rzeczywistości — agenta bolszewickiego.

Przed kilku dniami policja lwowska aresztowała wybitnego działacza komunistycznego na terenie Wsch. Małopolski, Aleksandra Jaworskiego; był on przed wojną nauczycielem ludowym, a podczas inwazji ukraińskiej komendantem wojsk okr. Turka, gdzie gniebił ludność polską. Po zlikwidowaniu inwazji ukraińskiej przeszedł na służbę sowiecką, a po zawarciu traktatu ryskiego przybył do Lwowa, objuczony mnóstwem pieniędzy. J. prowadził ożywioną propagandę komunistyczną na prowincji. Rozprawa jego odbędzie się łącznie z rozprawą bolszewików świętojurskich w połowie lutego r. b.

W związku z pobytem we Lwowie urzęd. sowieckiego, Piata, który przywiózł do Lwowa 8 milj. mk. na agitację, już poczynają wstępować płatni przez niego agitatorzy, zdążający do wywołania rozstroju strajkowego w mieście. W związku z tem odbył się wczoraj wiec komunistyczny, przy przeważnym udziale młodzieży żydowskiej, na którym pos. Łańcucki wznosił okrzyk: „Niech żyje bolszewizm!” Na wiecu zauważono kilku podejrzanych ludzi, wchodzących zapewne w skład „personelu” Piata.

Zaludnienie Rosji.

W ostatnim zeszycie miesięcznika „Wschód Polski” podaje p. Edward Maliszewski przybliżony obraz zaludnienia współczesnej Rosji, opierając się na dokumencie, którym są ogłoszone świeżo w Moskwie dwa zeszyty „Tymczasowych rezultatów spisu ludności z dnia 28 sierpnia 1920 r.” obejmujące razem dane o zaludnieniu 50 gubernij Rosji Europejskiej i Azjatyckiej. Rozpoczynają one tom pierwszy „Prac Centralnego Zarządu Statystycznego”, wydawnictwa nakładem urzędowego, zaopatrzonego na okładce w kabalistyczne literki: „K. S. P. S. R.” oraz oficjalnie hasło państwa sowieckiego: „Proletariusze wszystkich krajów, łączcie się!”

Pierwszy i jedyny w dawnej Rosji carskiej powszechny spis ludności dokonany został, jak wiadomo, w dn. 9 lutego roku 1897. Stał się on na całe lat 20 podstawą wszelkich następnych obliczeń siły liczebnej ludności tego państwa. Wydane bowiem przez rosyjski Centralny Komitet Statystyczny od r. 1906 coroczne wykazy ludności z podziałem na gubernie i powiaty opierały się całkowicie na rezultatach spisu z r. 1897 z doliczeniem naturalnego przyrostu.

Przypomnieć tu zatem warto, że według tego jedynego dawniejszego spisu ludności państwa rosyjskiego przedstawia się jak następuje:

w 50 gubern. Rosji Europejskiej	93,442,364 głów
w 10 gubern. Królestwa Polskiego	9,402,253 głów
w 11 gubern. Kaukazu	9,269,364 głów
w 9 gubern. Syberji	5,758,822 głów
w 9 gubern. Azji Środkowej	7,746,718 głów
Poddani rosyjscy w Finlandji, Bucharze i Chwicie	40,661 głów
Ogółem	125,680,682

Po tym spisie uskutecznić tylko zadano w latach 1916 i 1917 niepełne systematycznie t. zw. „spisy rolnicze”, z których drugi spis objął również i zaludnienie miast. Według tego spisu z r. 1917, nie dającego oczywiście żadnych gwałtów naukowych i zawierającego tylko przypuszczalne obliczenia, ludność państwa rosyjskiego wynosiła:

w 50 gubern. Rosji Europejskiej	123,796,300 głów
w 14 gubern. Kaukazu	13,491,975 głów
w 7 okręg. Turkestanu i Kirgizji	9,010,400 głów
w 12 gubern. Syberji	13,557,635 głów
Ogółem w Rosji (83 gubern.)	159,856,300 głów
Ponadto w 10 gubern. Polski	12,001,000 głów
w 8 gubern. Finlandji	3,277,100 głów
Ogółem w b. państwie rosyjskim	175,134,400 głów

Szczegółowe wykazy spisu powyższego nie zostały ogłoszone drukiem i wiadomość o nich zaczerpnąć można było dopiero z przedmowy do pierwszego zeszytu publikacji o spisie z r. 1920. Ten najnowszy spis, zainicjowany w końcu 1918 r. przez wydział demografii Centralnego Urzędu Statystycznego, był przeprowadzony w wyjątkowych istotnie warunkach. Przedewszystkiem zapragnięto do roboty wszystkie papierne cztery gubernie: wali godzkiej, kaluskiej, piotrogodzkiej i twerskiej. Wykonali one w ciągu 1 i pół miesiąca 240 milionów sztuk blankietów spisowych. Przy opracowaniu programu prac spisowych wypadło uwzględnić konieczność przeprowadzenia jednocześnie obok zasadniczego

spisu ludności — trzech spisów dodatkowych: mianowicie statystyki rolniczej, przemysłowej oraz stopnia wykształcenia. Termin okr. było na dzień 28 sierpnia 1920 r. Wiele jednak przyczyn skłoniło się na to, że całaowy spis w terminie tym przeprowadzony być nie mógł. Przedewszystkiem wojna z Polską uniemożliwiła wykonanie planu w kręgach gubernij zachodnich. W niektórych guberniach ukraińskich, jak poltawskiej, kremieńczuckiej, kijowskiej, a nawet częściowo w odeskiej i miłajowskiej spis nie mógł się odbyć z powodu — jak czytamy w urzędowym wyjaśnieniu w przedmowie do drugiego zeszytu omawianego wydawnictwa — ciągłych napałów szajek bandyckich, czyli mówiąc językiem zwykłym, z powodu ciągłych powstań ludności przeciwko narzucenym przez rząd sowiecki. Ogółem w dziewięciu guberniach ukraińskich niepodobna było spisać około trzeciej części ludności. Według wiadomości, otrzymanych do d. 1 lutego r. b., podczas pełnienia obowiązków spisowych zabitych zostało ogółem 33 rejestratorów i instruktorów. Uzupełnienia spisu przeprowadzone być miały przez cały jeszcze rok 1921 oraz nawet zima na 1922 r., jak np. w północnej Syberji, za pośrednictwem specjalnych wypraw szosowych.

Wobec powyższych faktów Centralny Urząd Statystyczny zmuszony był do podziału zestawień, obejmujących całą Rosję, do następnych, trzech go z kolei, zeszytu, który ukazać się ma w czasie bliżej nieokreślonym. W tym też zeszycie podane zostaną dane liczebne, dotyczące powstałych w obrębie Rosji sowieckiej narodowych republik i prowincji autonomicznych, jak: Tatarska, Czuwaska, Maryjska, Baiska, Kumycka, Kurelska, Komuna Pracy, Gurska, Baszkirka, Kirgaska.

Wogóle dopiero spis wyjaśnia należycie nowy podział administracyjny, wprowadzony przez obecne władze sowieckie w Rosji. Stwierdza on również w sposób urzędowy istnienie całego szeregu nowych nazw geograficznych, datujących się dopiero od lat paru, jak np. Dietskoje Siło (dawne Carskoje Siło), Marxstadt, Trock, Lening, Budiownik (daw. Birusz), Gorodok Swobody (daw. Lisk) itp. Ogółem do końca listopada 1920 r. Centralny Urząd Statystyczny otrzymał z Rosji Europejskiej na ogólną liczbę 45 gubernij tylko z 26 gubern. dane całkowite a z 16 niepełne, z Ukrainy na ogólną liczbę 9 gubernij tylko z 7 gubern. dane niepełne, a z Rosji Azjatyckiej na ogólną liczbę 16 gubern. tylko z 2 gubern. dane całkowite a z z 10 gubern. niepełne. Wcale zaś nie o. trzymano danych z 7 gubernij: mianowicie z republiki Baszkirskiej, gubern. kremieńczuckiej i poltawskiej oraz obwodów: samarkandzkiego, semireczyńskiego, syr daryńskiego i fergańskiego.

Ogółem w 50 guberniach Rosji Europejskiej i Azjatyckiej, z których znane są dotychczas rezultaty spisu, jest obecnie ludność — 316,14,154 mężczyzn, 42,193,189 kobiet, razem 76,807,343 głów.

Pierwszą, rzucającą się w oczy, cechą tych liczb jest ogromne zmniejszenie się liczby ludności na oibryzmich obszarach rosyjskich.

Drugim objawem, bardzo charakterystycznym dla obecnych stosunków rosyjskich, jest zaznaczająca się w sposób bardzo ja-krawy przewaga ilościowa kobiet. We wszystkich 50 guberniach, co do których znane są rezultaty spisu, na 34

miliony mężczyzn jest kobiet 49 miliony, czyli za na 100 osób przypada 45 mężczyzn i 65 kobiet.

Ze względu na nieukończenie spisu redakcja wydawnictwa musiała oczywiście odłożyć zestawienie ogólne, dotyczące Rosji obecnej, do następnego zeszytu omawianych „Prac”.

W przybliżeniu, uwzględniając możliwość pewnych wahań w obliczeniach przypuszczając możemy, iż obecna ludność Rosji sowieckiej wynosi: od 100 do 110 milionów głów.

W zestawieniu z liczbą ludności Rosji w r. 1914, a więc w chwili wybuchu wojny wszechświatowej, — ludność ta wynosiła wówczas 169 milionów głów, — okazuje się w całej pełni głęboka zmiana, jaka zaszła w dawnym państwie carów. W stosunku do okresu przedwojennego Rosja utraciła 40 proc. swego zaludnienia. Połowa z tej sumy przypada na nowe państwa, jakie odrodziły się lub powstały na nowo dzięki rezultatowi wielkiej wojny (Polska, Litwa, Łotwa, Estonia, Finlandja, Gruzja i Azerbejdżan), drugie zaś tyle utraciła Rosja skutkiem nie-tychanego upustu krwi podczas samej wojny a zala-zcza podczas dłu gotrwałych zamieszek wewnętrznych, jakie już od lat kilku wstrząsają potężnym niegdyś jej organizmem.

Nabożeństwa za duszę s. p. Papieża Benedykta XV-go.

Aleksander kardynał Kakowski Arcybiskup Metropolita warszawski.

Do Wielebnego Duchowieństwa i Wiernych archidiecezji warszawskiej.

W dn. 22 stycznia r. b. zasnął w Panu Jego Świątobliwość Papież Benedykt XV, zastępca Chrystusa Pana na ziemi, Głowa widzialna Kościoła Chrystusowego, 265-ty następca św. Piotra Apostoła, nasz szczególny przyjaciel i obrońca Polski, ten, co pierwszym w czasie wielkiej wojny rzucił hasło Polski wolnej i niepodległej, które się dzięki Opatrzności Bożej urzeczywistniło.

Wiść o zgonie Papieża po-koju rozeszła się bolesnym cichem po całym świecie i wstrząsnęła głęboko sercami Polaków, którzy tak wiele łask i opieki zawdzięczają zmarłemu Ojcu chrześcijaństwa.

Śluszne tedy, aby z żalobnym głosem duchowieństwa łącząc się jak i błagalne wciarla do Pana Zastępów ludu polskiego.

W tym też celu przed wyjazdem do Rzymu na pogrzeb zmarłego papieża Benedykta XV i dla dokonania w gronie św. Kolegium kardynałów obioru nowej Głowy Kościoła czynimy następujące zarządzenia:

1. Od chwili otrzymania niniejszego rozporządzenia aż do dnia pogrzebu Ojca św. codziennie rano, w południe i wieczorem po przedzwonieniu na Anioł Pański przez kwadrans czasu będą bły wszystkie dzwony we wszystkich kościołach i kaplicach archidiecezji.

2. W najbliższą niedzielę kapłani z ambon ogłaszają ludowi o nabożeństwie żalobnym, które ma się odbyć dn. 30 stycznia r. b. we wszystkich kościołach i kaplicach archidiecezji, oraz zachęca wiernych do wzięcia w niem udziału i do modlitwy.

3. Dn. 30 stycznia, w poniedziałek, o godz. 9 rano kapłan, odśpiewają Jutrznia i Laudeus! poczem o godz. 10 rano rozpoczyna Mszę św. de Requiem (pierwsza), po skończeniu której wygłoszą mowę żalobną i odprawiają kondukt przy katafalku, przybranym, o ile możliwość, w insygnia papieskie. Nabożeństwo zakończy się odświeżaniem pieśni Witaj Królowo.

4. Każdego kapłana w archidiecezji zobowiązujemy do odprawiania jednej Mszy św. za duszę s. p. papieża Benedykta XV i do głoszenia w ciągu całego roku wypominków na pierwszym miejscu przed wszystkimi innymi.

We wszystkich zaś Mszach św. p. do obioru nowego papieża kapłani odmawiać będą z zachowaniem praw liturgicznych modlitwy „pro eligendo Summo Pontifice”, aby łaska Ducha św. kierowała wystawianymi i sercami św. Kolegium kardynałskiego.

Powyższe pismo zechce Wielebne Duchowieństwo w dn. 29 b. m., to jest w niedzielę, odczytać ludowi po kazaniu z ambon.

Podpisano:
ALEKSANDER KARDYNAŁ
KAKOWSKI.
Kancelerz Kurji
podpisano: KS. AL. FAJĘCKI.

Pamięci poległych lub straconych bohaterów trzech powstań narodowych.

Naród w pamięci swej przechowa
Wszystkie ofiary polskich krwawic,
Jak kosynierów z pod Raclawic,
Białych ułanów z pod Grochowa...
Tych co ponieśli śmierć lub blizny,
W Polskę utkwione mając oczy,
I prostych chłopków z Kowieńszczyzny,
I szkolną młodzież ze Swistoczcy,
Którą kozackie rwały piki;
Tych, co zginęli z ręki kata,
Tych, których wraz zmiotły szyki —
Ku wszystkim nasza myśl ulata...
Lecz w narodowych wspomnień rzedzie
W oparach krwi, w pożarów dymie
Największym światłem jaśnieć będzie
Traugutta męczennika imię!

T. Br.

czona z aeroplanu w Nowym Jorku poruszana motorem pneumatycznym, a sterowana zdaje się falami elektrycznymi bez drutu, wzniósł się torpeda do wyznaczonej przedtem wysokości i dała kierować sobą przeciw wiatrowi. Fabrykacja i demonstracja tego wynalazku otoczona była jak najściślej tajemnicą, ale demonstracja wykazała że torpeda taka napełniona trującymi gazami, żagielami i śmigłami wybuchowymi wydalaby podczas wojny wszystkie wielkie miasta na łaskę i niełaskę takich ataków.

Ta „latająca bomba” jak ją przeważano, odbyła już pono w tajemnicy jakich 100 próbnych lotów i ma być najgroźniejszą bronią powietrzną dotychczas sprorzadzona.

Ziemia zwraca się na północ Jak donosi nowojorski korespondent Tim, S'a, na dorocznym posiedzeniu amerykańskiego Towarzystwa Astronomicznego w Nowym Jorku p. Walter Lambert, matematyk z wydziału naukowego nadzoru wybrzeża St. Ziemnoczynnych, był ciekawy referat o ruchu ziemi w kierunku północnym.

P. Lambert przyniósł obserwację w Uja h, w Kalifornii i stwierdził, że jego obserwatorjum po-uważa się na północ o stopę w ciągu roku.

Złoty atomowy zegar-kula ziemski postawia się powoli na północ, lecz ustany, jak to się zazwyczaj, przypisuje ruchom lokalnym skorupy ziemskiej.

W dyskusji tego nastąpiła po odczytaniu referatu p. Lamberta, kula astronomów uważała, że ów ruch ziemi ku północy może być wynikiem błędów w obliczaniu, wszyscy wszakże gotowi są wierzyć iż ów ziemski odchył się nieco. Badanie ruchu bjeogunów wykazuje, jak mówił p. Lambert — że ziemia nie zawsze obraca się prosto nadle na swej osi, lecz że bli gony, obracając się, zakreśla ją eliżę. Biegun północny niekiedy od hyla się aż na 60 st. od swej drogi.

Bani w uniwersytecie bółjskim. W czwartku r. z. rząd bółjski uchwili prawo, mącą którego usunięte zostały trzy litery z alfabetu bółjskiego. Fakt ten wywołał wielkie wrażenie w Sofii i spowodował zatarg między rządem a uniwersytecie.

P. Omarszewski, minister oświaty, zabronił skarbnikowi uniwersytetu wyplacić pensje profesorom dopóki nie otrzyma dalszych instrukcji, nadto zagrożił uwięzieniem rektora, studentów zaś awadomili go, że jeżeli rząd przedsięwzięnie środki represyjne, wszyscy opuszczą uniwersytet.

Przybył prom. Wpłynął prom czeski w kierunku Białostoku z Łodzi. Władze miejscowe odprawiły komitet powitalny i witały go z wielką radością. Prom ten przyniósł z sobą wiele towarów i pasażerów. Władze miejscowe poznały, że dzieło to przyniesie tygodni przed wrościeniem.

Odkrycie to przynosi na zastawianiu tzw. promieni X, opiera się zaś na fakcie, że kości w dziecku ciłi zębkiel iwardnieją szybciej w czasie rozwoju, niż daleka pić męskiej.

Zięcio tedy fotograficzne, przy pomocy tych promieni, które jak wiadomo, przechodzą przez ciało nieznacznie, umożliwi stwierdzenie na dalszą tygodni narodzi, czy dziecko będzie chłocem, czy dziewczynką. Omaki narzędziej się uwidoczniają przy zdjęciu dłoni kości nóg.

Dr. Pryor poczynił już cały szereg takich zdjęć, wszystkie przedowiednie na ich podstawie spełniły się co do juty.

Wobec tego odkrycia niepotrzebnie będzie wycekiwanie do wrodzić, co przybywa na świat, czy syn, czy córka, gdyż dzięki tym promieniom dwa i pół miesiąca naprzód można będzie stwierdzić pić dziecka.

Władze białostockie. Władze białostockie w sprawie Kalkasy tylko za gotówką. Korespondent „Racypospolitej” z Łodzi donosi: Wpiew podanym przez P. A. T. czna informacjom, p. Gorczakow, St. Miłł Handlowej-Sowietkiej, żadnych zakupów dotyczących nie poczynił. Na specjalnej konferencji w sprawie handlu z Wschodem w Związku Przemysłu Włókienniczego, przemysłowcy orzekli, że żadnych kredytów udzielić nie mogą. Zakupy dokonane mogą być tylko za gotówkę.

Negocjacje kolejowe polsko-czechosłowackie. „Słowo Polskie” dowodzi się, że władze kolejowe czechosłowackie zgodziły się na podjęcie ogólnego, nieograniczonego ruchu osobow. bagatowego i towarowego przez Ławoczne i Miezilaborec. Dyrekcja lwowska zaproponowała jako termin zakończenia ruchu dzień 1 lutego rb. O ile z dyrekcji koszyckiej nadejdzie odpowiedź zatwierdzająca, ruch zostanie podjęty w projektowanym terminie.

Na światowych rynkach zbożowych. Wybitne zdanie zasławił w dniach ostatnich Niemcy nabyli w Argentynie kilka

Ziemia ta na rynkach światowych tak poważnego odbiorcy, który do ostatniej chwili usiłował twierdzić, iż obecny zbież za względów walutowych i innych nabywać nie może i nie będzie, wywołało zwyżkę cen. I tylko pomysłowym wiadomościom o zbiorach na południowej półkuli, oraz na młiej, uspokajającym relacjom o stanie opóźnionych ożymych zasiewów w Europie, przypisać należy, że zwyżka cen zboża jak dotychczas utrzymuje się w granicach dość umiarkowanych.

Najlaskawsze formy przyjmują żywa a cen owsa, który jeżeli tak dalej pójdzie, stać się może najdroższym zbożem. Już dzisiaj w Liverpoolu za quarter owsa wagi 320 funtów angielskich płacono 30 szylingów, podczas kiedy quarter kukurydzy wagi 480 funtów ang kosztował 32 szylingi.

Na naszej giełdzie zbożowo-towarowej, po ospalym okresie świątecznym, zapanowało dość znaczne ożywienie, któremu towarzyszy wyraźna tendencja zwyżkowa. Omawiana hoza dotyczy w pierwszym linii żyta i owsa. Oba wymienione zboża w ostatnich transakcjach osiągnęły cenę 8.000 mk. polskich za 100 klg.

Przewodnik Handlowo-Przemysłowy po Białymstoku.

Broń.

I. Chilecki, ul. Warszawska 27. Przerabia, odnawia i reperuje.

Biura Techniczno-Handlowe.

Biuro Tech. Han. Inż. H. Neumark, Kolejowa 26 i 28. Telef. 206. Maszyny rolnicze. Filja w Baranowiczach.

Biura transportowe.

Hanzapol — Powszechnie Towarzystwo Transportów i Żegluga Sp. z ograni. odd. Oddział w Białymstoku, ul. Sienkiewicza 34. Tel. 112.

Wielkoze Two okrętoze „Cunard Linie” sprzedaje szczyfarty do Ameryki, Kanady, Meksyku i Kuby. Wszelkich firmach udziela się bezpłatnie. Białystok, Sienkiewicza 19.

Domy handlowe.

Dom handlowy **B-onisław Perłowski**, ul. Lipowa 6, tel.

lefon 70, poleca po cenach konkurencyjnych: manufakturę, artykuły spożywczo kolonialne, obuwie damskie, męskie i dziecięce, skóry podeszwane, miękkie, naczynia kuchenne emalowane, żelazne, wyroby szklane **Hurt i Detal.**

Chrześcijański Dom Handlowy „**Rozwoj**” Sienkiewicza 2. Cukier wagonowo, karmelki i wyroby cukierkowe Teodor Biskupski, Warszawa. Sól, towary kolonialne i różne spirytualja.

Kooperatywy, hurtownie.

Chrześcijańskie Stowarzyszenie Spółdzielcze „Zjednoczenie”. Sklep główny i składnica: Rynek Kościuszki 8. Filia i biuro, Rynek Kościuszki 2a. Artykuły spożywcze, naczynia, wyroby żelazne, towary lokcyjne i galanterijne.

Hurtownia Chrześcijańskie Zrzeszenia Kupców, ul. Warszawska 5. Wielki wybór towarów kolonialnych. Ceny niższe.

Krawcy.

Pierwszorządca chrześcijańska pracownia ubrania wojskowego i cywilnego, ochowane go mastra **Michała Matynowskiego**. Przyjmuje obstalunki na płaszcze i fręcze wojskowe, oraz palta, kostiumy, futra, surduły, smokingi cywilne i bekieszki z materiałow własnych i pp. klientów za wykwinne i sumienne wykonanie robót wielki złoty medal, Warszawa 1910 r. i krzyż honorowy, Neapol 1913 r. Białystok, ul. Lipowa dom Puchalskiego (naprzeciwko Soboru). Obstalunki wykonują się sumiennie i punktualnie.

Księgarnie.

Księgarnia Nauzy-olejska Ska z o. o ul. Sienkiewicza 21. Poleca: Podręczniki dla naukowe, litcrackie, społeczne, techniczne, rolnicze, muzyczne, papier, przyb. mat. pism, księgi buhalter. i t. d. Hurt—detal.

Księgarnia św. Kazimierza Rynek Kościuszki — poleca dzieła naukowe, beletrystykę, podręczniki szkolne, mapy i t. d.

Magazyny damskich ubrań.

A Kotkowskiej, ul. Rynek Kościuszki 3. Poleca suknie, palta, spodnice.

Obuwie.

St. Miłchozyk (junior), ul. Lipowa 26 tel. 286.
Samitowski, ul. Lipowa 17

Przemysł wełniany.

Zakłady wielowłókiarskie. **Hasbach E.** Zacludowska zsoza. Fabryka sukna.

Restauracje i Jadłodajnie.

„Hallerzanka” ul. Warszawska róg Pałacowej. Właściciel Białostocki. Kuchnia wyborna. Ceny niskie.

Skóry.

Białostocka Hurtownia Skór, ul. Kilińskiego 9.

Skład win i towarów kolonialnych.

Bracia Głowicki, Rynek Kościuszki 9, polecają: wina, wódki, lki ry, cygara, cukier, ciastka, torty, pieraiki, orzechy, figi owocowe suszone, mąkę kartofilną, masło, sery, olei rzepakowy, świ ce, kaszę gryczaną, delikaterja. Skład win, wódek artykułów spożywczych **Z. Orłowska** Pałacowa 16.

Technika i elektryczność.

R. Godyki — Cwirko i S-ka, Spółka Techniczno-Przemysłowa w Warszawie, Oddział: Białystok, Rynek Kościuszki Nr. 15. Przedstawicielstwa pierwszorządnych fabryk krajowych i zagranicznych, silniki, zarówki elektryczne, rury i odlewy żelazne, blacha mosiężna, okucia do drzwi i okien, wszelkie artykuły techniczne i budowlane. Dostawa z pierwszego źródła. Urządzenia tartaków, młynów i t. p. Narzędzia rolnicze.

„NOWE ŻYCIE”

Ilustrowane narodowe pismo kresowe
Wychodzi tygodniowo w dwóch wydaniach
Grodzińskim i Białostockim.

Szczególnie pożyteczne dla ludu wiejskiego.
Walczy z wrogami polskości na Kresach Wschodnich.
Najlepsze pismo ludowe dla ogłoszeń. Kosztuje 200 marek kwartalnie. Konto P.K.O. Nr. 80 021. Adres Głównej Redakcji i Administracji **Grodno, Batoroego 8.**

Poszukuję jednego pokoja umeblowanego ze stołowaniem lub bez.

Wiadomość w Redakcji.

Wydawca: Dr. Stanisław Jankowski

Grube ogłoszenia.

zgubiono dnia 24 l. m. 2 w drodze ze stacji kolejowej do miasta koc (koldra wełniana). Uczciwy znalazca zechce zwrócić za wynagrodzeniem do Oddziału Polsko-Białostockiego Tow. Transportowego ul. Sienkiewicza 5. 667

zgubiono książkę powiełania wydaną przez P. K. U. na imię Michała Karłowicza zamieszkałego w Suwajpola. 665

zgubiono na tę powiełania wydaną przez P. K. U. na imię Antoniego Kmity zamieszkałego w Suwajpola. 666

szukamy do „Zycia Sinięga” biurkowe ostatni system do sprzedania. Warszawska 82a od 4 do 7 codziennie.

zgubiono tymczasowe zezwolenie demobilizacji wydane przez 20 p. o. c. na imię Stanisława Kąd zamieszkałego w Białymstoku. 670

Do Administracji „KURJERA BIAŁOSTOCKIEGO” BIAŁYSTOK, Legionowa 1.

Zamawiam „Kurjer Białost.” na miesiąc
należność za prenumeratę Mk.
wysyłam przekazem pocztowym.
Nazwisko i imię
Adres: poczta